Lösnummer 15 öre

9 ÅRG.
N:r 6

TIDEVARVET

7 FEBR.
1931

TIDEVARVET

den 7 februari 1931 innehåller:

En ny äganderättslag.
Ledande artikel.

Skönhetsrådets dom.

Svenska biskopsmötet och Eisenachresolutionen
av teol. och fil. kand. **Signe Nilsson.**

Motioner.
Andra rapporten.

Oäkta mödrar
av **Disa Västberg.**

En skilsmässa.
Verklighetsskildring från Island.
Av **Estrid Falberg-Brekkan.**

Vad har hänt?

BORGERLIG SAMLING HAR BESLUTATS för stadsfullmäktigevalen i Stockholm i mars. Allmänna Valmansförbundets inbjudan till »teknisk samverkan» har nämligen blivit antagen av såväl Liberala föreningen i Stockholm som Stockholms frisinnade Medborgareförening. Kartellbeteckningen blir *Samhället främst.*

Vid elektorsvalet kommer borgerlig samverkan däremot inte att ske.

Den tendens till uppdelning efter klasslinjer, som bl. a. tagit sig uttryck i detta beslut för Stockholms räkning, har sätt ännu kraftigare spår i den senaste tidens händelser på andra håll.

I Wien ha häftiga strider utspelats mellan nationalistiska och socialistiska studenter vid universitetet och tekniska högskolan. De judiska studenterna kastades ut, socialisterna pryglades.

Sista numret av tidskriften Die Hilfe innehåller en översikt av den nationalistiska åskådningens frammarsch bland studenterna i Tyskland, sådan den framgår av de senaste månadernas val till studentrepresentationer vid de olika universiteten.

Universitetet i München ..	33⅓	%
Universitetet i Würzburg ..	40	%
Veterinärhögskolan i Berlin	50	%
Universitetet i Breslau ..	70	%
Universitetet i Graz	72	%
Tekniska högskolan i Berlin	74	%
Universitetet i Erlangen ..	76	%
Tekniska högskolan i Graz	100	%

Siffrorna anses typiska för den allmänna ställningen.

Medan presidentvalet förberedes i Finland, gå nationalismens vågor höga också där.

Lapporörelsens tidning *Aktivisti*, där Kosola är huvudredaktör, uttalar följande dådberedda hälsning till de estniska fascisterna:

»Skapandet av ett Stor-Finland är ingalunda någon omöjlighet. Det vore redan nu förverkligat därest i vår stats ledning skulle stått män av annat slag än Ståhlberg et kompani — —. Vi hoppas dock att vårt folk blivit visare av skadan och att när nästa gång tillfälle yppar sig — och det kommer säkerligen snart, det måste komma — man i gärning skall gripa sig an med skapandet av ett Stor-Finland.

Estniska bröder! En gång skall uppgå den dag då Finlands östgräns utgöres av Uralbergen och då stormakten Finland är en viktig faktor i världspolitiken.»

Som om det inte skulle kunna bli det utan svärd och blod!

Vecksvarden

Gerda Lundequist.

DET var en händelse som såg ut som en tanke att Gerda Lundequist den 3 februari, kvällen före sin högtidsdag talade i radio i Oslo. *Norge* hade anmodat henne att läsa svenska diktverk. Och så gick hennes stämma den kvällen ut över Norges land. Men, tack vare Norge, *även* till hela Sverige. Då Gerda Lundequist för en tid sedan höll en uppläsningsafton i Oslo var »begeistringen overvældende — alle reiste sig rent spontant og som en ærbödig takk for en uforglemmelig stund. Sandelig» — hette det vidare — »har da Sverige også sin kulturskamplet, når der ikke gjöres plads for en slik helstöpt begavelse som hende».

Gerda Lundequist spelade icke Tora Parsberg, icke lady Macbeth, icke heller någon annan roll på Dramatiska teatern den 4 februari 1931, då hon fyllde sextio år. Icke heller läste hon i radio. Ty andra vilja spela och läsa hennes roller. Fast ingen har kunnat ta upp hennes mantel.

Tiden och smaken begär sensation och ytliga tricks som förströelse för att slippa tänka på livets allvar, anses det. Och det är lättast och lönar sig bäst att utnyttja de sämre böjelserna. Det är sant. Men så har det alltid varit, och ingen tid är så dålig eller så ensidig, att där inte finns olika riktningar och även känsla för det äkta. Inte heller vår. Och det språkrör för svensk scenkonst som skrev häromdagen att den moderna repertoaren (visserligen på grund av fattigdomsbevis) allt mindre har bruk för en konst i den högre stilen, men sade sig med särskild glädje minnas Gerda Lundequists imposanta gestaltning av Ifigenia på Musikaliska akademien för ett par år sen, torde erinra sig, att det *inte* var Ifigenia hon framställde utan Medea, två till sitt väsen vitt skilda typer. Och kan man säga, att Ifigenia inte passar ihop med vår tid, så gör Medea det däremot alldeles förträffligt.

Gerda Lundequist

Ett faktum är, det kan inte bortförklaras, att det är *inte* publiken, som hindrar Gerda Lundequist att spela. Om Vår Herre skapat henne med förmåga att intrigera och att skaffa sig egna fördelar, att hålla sig framme, att tissla och tassla och misstänkliggöra andra samt begåvad med de fel, som hennes belackare och avundsmän antagligen tillvita henne, skulle vi helt säkert ofta få se henne på scenen, *men* — då vore hon inte Gerda Lundequist.

Jag tänker på ett par strofer, som Gerda Lundequist ofta brukar läsa:

»Ty offret måste ske, som I väl veten,
i konst som liv att nå helgjutenheten.»

De raderna äro alldeles särskilt hennes. Det är *detta* — inte »det tragiska», som man ytligt taget tror — vilket gör hennes konst så storslagen och så äkta, att bakom den står hennes personlighet. — Då man hörde och såg Gerda Lundequist framställa Andersens »Näktergalen» på Konserthuset i Stockholm för ett par månader sedan, spelade hon på livets olika strängar, även de skämtsamma, med sin fullödiga konst. Hon var sig lik. Det var bara det, att man kände hennes konst liksom ännu mer fördjupad.

Gerda Lundequist tycker inte om att bli firad, och ingen vet nu var eller hur hon tillbringar sin högtidsdag. Hon tycker inte att den dagen är annorlunda än andra. Och hon har rätt. Hon är densamma idag som igår och imorgon som idag. Det ska vi minnas, vi alla, som nu sända henne blommor och lyckönskningar! Men det må vara tillåtet att säga henne ett tack *just nu*, ett varmt och vördnadsfullt tack för att hon fyller sina sextio år med hela sin personlighets ungdomliga kraft i tanke och hjärta och liv — en konstnärlig prestation som kanske t. o. m. övergår hennes största glansroller.

Elisabeth Tamm

Arbetslöshetsfilmen.

Ofta är det konstens privilegium att genom sin översättning tvinga folk att uppfatta det, de varken kunde se eller förstå, när de stötte på det till vardags i verkliga livet. Hur många gånger har icke en bok, en tavla, ett skådespel plötsligen levandegjort sådant, som föreföll ovidkommande, så länge som det bara fanns bredvid en, utan att man fått det beskrivet eller förevisat i avbildning. Den hjärtelagets fantasi, som behövs för att uppleva även andras öden, är ganska få beskärd.

Man får hoppas, att arbetslöshetsfilmen »De utstötta» kommer att åstadkomma många väckelser, och förmedla förståelsen för arbetslöshetens elände, där detta icke lyckades skaka oss — åtminstone icke tillräckligt skaka oss — när vi mötte det utanför vår dörr. En så pass konstnärlig film som »De utstötta» borde ha förutsättning att förmå just något i den vägen. I alla händelser utgör den ett kraftigt bidrag till diskussionen angående arbetslöshetens problem. Dessutom vill den göra gott även på annat sätt, då överskottet skall komma de arbetslösa till godo. Filmen, utgången från Irefilm, hade premiär för Stockholm den 1 februari i Konserthuset inför en fulltalig publik. Aftonen inleddes med tal av Fredrik Ström, och filmen ledsagades av musik, komponerad av en arbetslös musiker, Annika Björklund. Det märkvärdiga med denna film är, att den efter ryska mönster inspelats av »folket självt». Ingen enda av skådespelarna har förut stått inför en filmkamera, de uppträdande äro allesammans namnlösa. Regissören, redaktör Stenström, är att lyckönska till de resultat han nått med detta material, som säkerligen måst behandlas enligt helt andra metoder, än de för yrkesaktörer brukliga. Det är ingen liten psykologisk och pedagogisk uppgift red. Stenström fått sig förelagd. Spelet var bra, man kan gott säga, på alla händer bra, i ett par roller utomordentligt.

Skådespelet gav en vardagshistoria, en arbetslös familjs öden. Filmen var ingalunda fullkomlig, åtskilliga befogade anmärkningar kunna göras. Så t. ex. voro de löst instuvade scenerna hos barnmorskan

(Forts. å sid. 2).

SLOTTS THÉ

(det finbladiga théet)

ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HÖGLANDERNA OCH SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOTTEN Å THEBUSKEN

Specialnumret

»VI KVINNOR I FABRIKEN»

(OBS.! engångsnummer)
utkommer nästa lördag
tillsamman med
TIDEVARVET

***Gratis** till prenumeranter*

Lösnummer 25 öre.

Insänd rekvisition till
Tidevarvets exp. Stockholm 2.

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

TANDLÄKARE

Tandläkare
Folke Jakobsson
(Medl. av Sthlms tandl.-förening)
Sturegatan 10 (hörn. av Humlegårdsg.)
Mottagn. enl. överensk. pr tel.
Ö. 503. 4 tr. (hiss).

TANDLÄKARE
ARNE JOMGÅRD
Folkungagatan 136—138, Stockholm
Mottagning efter överenskommelse.
Tel. Söder 173 02.

TANDLÄKARE
RIKARD HELMER
Kungsgatan 38III, (Centrum)
(hörnet av Sveavägen)
Mottagn. eft. överensk. pr tel. (1)17080

Badinrättningen
Tel: Sö. 330 56
" " 48 67
Etablerad 1875.
Södermalms Tvätt- & Badinrättning
Badstugatan 4
Tvättinrättningen
Tel.: Sö. 336 30
" " 157 35

Olga Elmdahl
MODEMAGASIN
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM

Deklarera själv!
Advokat Gottfr. Ström:
HANDBOK
i SJÄLVDEKLARATION och SKATTEFRÅGOR
Ny, utvidgad och förbättrad. Klar, redig.
120 sidor, 61 bilagor och exempel omfattande:
Tillsammans 10 exempel.
Pris 1 krona.
I bokhandeln. Pressbyrån.
Insänd frimärken eller förskottslikvid, sändes fraktfritt.
FEDERATIVS FÖRLAG
Box 351 — STOCKHOLM 1.

Den 7 febr. 1931.

En ny äganderättslag.

I andra kammaren har hr Jönsson i Revinge framställt en interpellation till jordbruksministern angående vissa missförhållanden inom egnahemsrörelsen i Malmöhus län. Det påtalas, att hushållningssällskapets experter och egnahemsnämndens ledamöter tillstyrkt upprättandet av egna hem på olämpliga jordar, och att lån beviljats, så att egnahemmen belastats med en skuld, för stor att kunna förräntas. Ett flertal ha redan blivit försålda på exekutiv auktion, och ännu flera stå inför samma öde.

Det är möjligt, att förhållandena rörande ifrågavarande egnahem äro särskilt betänkliga, men detta, att egnahemslån beviljas till större belopp, än som kan förräntas, det sker ju överallt. Det kan ske i större eller mindre utsträckning, men vi ska inte inbilla oss något annat, än, *att det är detta, som egnahemslån numera går ut på.* Den vackra tanken få vi lämna åsido. Den är outförbar genom lån. Vilket jordbruk kan betala ränta på 5/6 av sin åkerjord, och kanske därtill på byggnader och inventarier? Det behöver inte vara så dåligt som nu, för att det inte skall gå. Egnahemslån äro bra för dem, som *ha* pengar, *inte* för andra. Men riksdagen har ju själv fattat och lagfästat detta beslut. Skall då resultatet väcka sådan förvåning? Det är bara, vad varje jordbrukare i vårt land, som vill veta det, *vet.*

Mera förvånande är det, att det motioneras om understöd åt egnahemsägare till ett belopp av 1 miljon kronor. Visst behöva de hjälp, men det är ett underligt slag av barmhärtighetsverk, att staten skall betala ut så mycket pengar, för att människor *inte* ska kunna reda sig som jordbrukare. Vi ha ju lagen om åborätt (ärftlig och förytterlig besittningsrätt mot årlig avgäld på obegränsad tid). Varför kan inte staten lösa in dessa egna hem, som försäljas exekutivt, och förvandla innehavarna till åbor? Varför finns där *ingen* riksdagsman, som motionerar härom?

I stället föreslår bondeförbundare utredning om »inrättande av en statlig utlåningsfond för uppförande av lantarbetarebostäder». Visserligen bara en utredning och ett sätt att visa intresse för lantarbetarna, men dock ett förslag att ytterligare öka jordbrukarnas skuldsättning = deras undergång. Och lika väl kan man motionera om lån till höjande av lantarbetarnas löner. Det skulle låta ännu bättre.

En ny äganderättslag i form av åborätt är det enda, som kan hjälpa jordbruket. Vi ha den! Men det återstår *att tillämpa den.*

Elisabeth Tamm.

Skönhetsrådets dom.

Hur handla stadens betrodda ämbetsmän.

SKÖNHETSRÅDET låter tala om sig! Rådet hemställde på sin tid till Eva Bonniers donationsnämnd om medel för inköp av Sigrid Fridmans Kentaur emedan konstverket hade stort konstnärligt värde och vore lämpligt att uppställa på offentlig plats i Stockholm. Köpet måste anstå, då nämnden saknade tillgängliga medel. Hr Fredrik Ströms motion i stadsfullmäktige något mer än ett år efteråt om att staden skulle inköpa samma konstverk, remitterades till skönhetsrådet, som egentligen hade att yttra sig om platsen för dess uppsättande. Majoriteten inom rådet gjorde nu vad man kallar en kovändning, och har i dagarna avstyrkt inköpet. Häremot anfördes likväl starkt motiverade reservationer från professor Olle Hjortzberg och fröken Anna Lindhagen, professor Martin Olsson reserverade sig också fast blankt.

Det värsta är, att majoriteten inte kan ange några bärande skäl. Man åberopar, att det kan finnas större konstverk, och att det är mindre noga med ett inköp genom donationsmedel än med ett som sker genom allmänna medel. Det första är alltför negativt. Det andra är nonsens, då man vet, vad allmänna medel ha råd att bekosta, om viljan finns. Det är på sin höjd lärorikt för donatorer och för de konstnärer vars konstverk blivit uppsatta tack vare donationsmedel.

Vidare har det konstaterats att fyra av majoritetens medlemmar inte ens sett konstverket, som sedan våren 1929 finns utfört i brons i ungefär hälften av den storlek som är tänkt för det slutliga utförandet. En av dem försvarar sig med att han sett fotografier, en annan säger att det varit konstnärens skyldighet att ställa en skiss till förfogande. En liten skiss i gips på skönhetsrådets bord?

Om huvudstaden skall ha ett skönhetsråd bör det vara ett förutsättningslöst och sakligt skönhetsråd. Men inte ett *oskäligt!*

Motioner.

Andra rapporten.

»Världskrisen och arbetslösheten påkalla nu i första rummet allas uppmärksamhet.» Med dessa ord inleder hr *Lindhagen* en motion till årets riksdag angående den nödlidande lantbefolkningens rätt till jorden. (F. K. n:r 174.)

Den sociala jordfrågan ligger sammanstörtad. Landsbygdens tillgång till jord kan inte längre stå befolkningen till buds. Enligt den svenska statsmaktens mening böra bolag och storgodsägare fortfarande få bestämma i denna sak, icke rättsordningen. Men det bör aldrig få saknas i riksdagen, i varje fall icke under folkets nu betryckta läge, en påminnelse om dödligheten i en sådan jordpolitik.

Motionären hemställer att den kommitté för sociala jordfrågor, som tillsattes den 4 december 1930, måtte få sitt uppdrag utvidgat till att även omfatta övervägandet av en sådan rättsordnings organiserande, som innefattar *rätt till jorden för den nödlidande lantbefolkningen,* oberoende av bolags och stora jordägares medgivande.

Hr Lindhagen motionerar också om att skogs- och flottningsarbetarna skola bli representerade i den ovannämnda kommittén och att de själva skola få ange vilka de önska som sina representanter. (F. K. n:r 175.)

Frågan om *tull på trädgårdsalster* tas upp av hrr *Löfvander* och *A. Nilsson.* (F. K. n:r 113.) De påpeka, hur den del av vår svenska befolkning, som försörjer sig med trägårdsskötsel, utsättes för en rent ruinerande konkurrens genom den ökade importen till låga priser av grönsaker och frukt. De anföra arbetslösheten som skäl för ett statligt ingripande även här. »Den nationalekonomiska sidan av saken torde icke behöva beröras.» Motionärerna ha tänkt sig att tullarna närmast skola drabba den s. k. lyxkonsumtionen och därför begränsas till vissa tider av året. För äpplen, päron och plommon skall tullen alltså gälla för tiden mellan 1 augusti och 1 mars och utgå med 25 öre pr kilo, för tomater 1 maj till 1 augusti med 30 öre pr kilo, för rabarber 30 öre pr kilo under tiden 1 december till 1 maj etc.

De breda folklagrens levnadskostnader vill man icke öka, inte heller föranleda någon minskning i förtärandet av de för folknäringen så viktiga grönsakerna!

Vi fråga: hur skall detta ske?

Emot den breda flod av motioner om tullar och andra skyddsåtgärder, som strömmat in över årets riksdag, sätter hr *Örne* sitt förslag om att uppförandet av kontrollstationer för smör och ägg skall få anstå tills vidare. 1930 års riksdag gick in för den svenska mejerihanteringens främjande genom vissa åtgärder, som skulle förbättra prissättningen på dess produkter. Bl. a. fattades beslut om att i Göteborg och Malmö skulle uppföras kontrollstationer till en kostnad av 4 miljoner kr. Genom denna kontroll skulle allt smör, som var avsett att exporteras, passera.

Emellertid ha dels vissa hushållningssällskap, dels Sveriges Smörexportörers förening och Lantbruksstyrelsen betygat, att dessa åtgärder långt ifrån att höja priset på de svenska mejeriernas exportvaror i stället medföra så stora omkostnader att de hota jordbrukarna med en förlust på omkring en miljon kr. pr år. Hr Örnes förslag går nu ut på att uppförandet av de planerade kontrollstationerna skall uppskjutas, tills en fullständig utredning hunnit verkställas om hur *en betryggande smörkontroll skall utövas.* (F. K. n:r 171.)

•

Vi ange här numren även på i föregående n:r av Tidevarvet omnämnda motioner, i den mån dessa föreligga i tryck. De som önska erhålla motionerna kunna rekvirera dem från **Riksdagens tryckeriexpedition, Stockholm.**

•

Högerns partimotioner om *höjda spannmålstullar,* A. K. n:r 157, angående *utförselbevisens giltighet,* A. K. n:r 158.

Socialdemokratiska partimotionen om *arbetslöshetsförsäkring,* F. K. n:r 133.

Kommunistiska partimotionen om *arbetslöshetshjälp,* A. K. n:r 249.

Hrr S. Hansson och Sandler om *stipendier till folkhögskolor* etc., F. K. n:r 14.

Hr Möller m. fl. om *skydd mot vräkning vid arbetskonflikter,* F. K. n:r 132. Hr P. Nilsson m. fl. om *skydd för utomstående* vid arbetskonflikt, F. K. n:r 131.

Hr Pålsson m. fl. om *samrealskolor,* F. K. n:r 89; fröken Hesselgren och hr Oscar Olsson om *anslag till Annaskolan,* F. K. n:r 90.

Hrr Västberg och Lindhagen om *anslag till fredsupplysning,* A. K. n:r 129 samt F. K. n:r 177.

Hrr P. Nilsson m. fl. samt J. B. Johansson och N. Gabrielson om *statlig lånefond för lantarbetarebostäder,* F. K. n:r 145 och 146.

Arbetslöshetsfilmen.

(Forts. fr. sid. 1.)

snarare ägnade att försvaga än förstärka intrycket, och lämpligheten av det romantiska slutet à la »Flickan med strykstickorna» ovanpå all realism kan ifrågasättas. Men förtjänsterna voro så övervägande att invändningar till sist bli småaktiga. Miljön var given med sund strävan efter sanning, även om tilläventyrs ett par smärre misstag skulle begåtts. På det hela taget var det en riktig ram kring enkla och vanliga människors enkla och vanliga öden. Men ur detta träder lika stilla som starkt ett djupt patos, en samhällstragedi, en mänsklig tragedi. Vilken fullträff var icke bland andra en tavla som följande: Den nödställda familjen, som icke kan betala hyran, blir vräkt. En flyttningskarl, som bär bort möblerna, råkar tappa och krossa moderns balsaminkruka. Den stackars kvinnan plockar upp bitarna och sjunker så ihop på golvet i gråt. Denna lilla anspråkslösa tilldragelse, då hennes förtvivlan utlöses, medan hon hopsamlar skärvorna till den osökta symbolen för all sin omvårdnad och strävan, all sin ömhet och skönhetslängtan var framställd så äkta, att det hjärta måste vara väl bespansrat, som icke snördes ihop i medkänsla. Där var en allmänmänsklighet i denna scen, som kom en att viska: »Syster, också min balsamin ligger i gruset.» Här fanns inga stora gester, ingen grannlåt av något slag, allt gjordes med små medel, blygsamt och naturligt. Och dock formade sig det hela till den mest gripande vädjan till det sociala och mänskliga samvetet.

Huru länge skall medborgaren, hur länge människan skjuta ifrån sig ansvaret för den krossade balsaminkrukan? Hur länge än skall det gå för sig att krypa bakom den gamla ursäkten: »jag för min del kan ju ingenting alls göra åt hela saken».

Signe Henschen.

Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet

SJUNDE UPPLYSNINGSKURS

Norrköping—Linköping den 14—17 februari 1931
under medverkan av *Svenska föreningen för Nationernas Förbunds pedagogiska kommitté.*

Mellanfolkligt samarbete.

Avgift för hela kursen kr. 4:—, enbart för dagarna i Norrköping kr. 2:50, för dagarna i Linköping kr. 2:—. Förmiddagsbiljett 75 öre. Aftonbiljetter 50 öre.

Vilket?
Naturligtvis AMAFLOR
Champoneringspulver
För såväl ljust som mörkt hår i paket à 35 öre.

Svenska Biskopsmötet och Eisenachresolutionen.

Enligt ett tidningsmeddelande (Sydsv. Dagbl. ½) har svenska biskopsmötet beslutat biträda punkterna 1—3 av den s. k. Eisenachresolutionen. Det låter med denna formulering ganska positivt, endast det icke vore så att Eisenach-resolutionen till hela sin innebörd och praktiska betydelse utgöres av just den uteslutna 4:e punkten.

Punkterna 1—3 återgivna efter ärkebiskopens skrift »Kyrkan och freden» lyda:

1. *»Vi välkomna med helhjärtad övertygelse den högtidliga förklaring som världens ledande statsmän gjort i sina nationers namn, att de fördöma krig såsom utväg för lösandet av mellanfolkliga tvister, avsäga sig det såsom ett redskap för den nationella politiken i förhållande till andra länder, och komma överens om att lösningen av alla tvister eller konflikter, av vad slag de vara må och vad ursprung de må ha, som yppa sig dem emellan, aldrig skall eftersträvas med andra än fredliga medel.»*

2. *»Vi hålla före, att krig såsom en inrättning för lösandet av internationella tvister är oförenligt med Kristi ande och handlingssätt och därför oförenligt med hans kyrkas ande och handlingssätt.»*

3. *»Vi äro övertygade om att den tid måste komma, då nu gällande traktater måste i fredens intresse revideras, men vi fasthålla, att alla tvister och konflikter mellan folken, för vilka ingen lösning kan vinnas genom diplomati eller medling, böra avgöras genom skiljedom av världsdomstolen eller någon annan av båda parterna erkänd domstol.»*

Det torde icke kunna undgå någon — icke ens svenska biskopsmötet — att dessa tre punkter icke äro något annat än premisserna, motiven för den på praktiskt handlande inriktade 4:e punkten, som efter samma källa lyder:

»Vi rikta därför (kurs. här) en allvarlig vädjan till vederbörande myndigheter i alla kristna kyrkosamfund att i tydligaste ordalag förklara sin vilja att icke erkänna något krig eller uppmuntra sina landsmän att göra tjänst i något krig, om deras land tillbakavisat ett erbjudande att hänvisa tvister till skiljedom.»

Då Ekumeniska nämnden på mötet i Eisenach 1929 anslöt sig till dessa 4 punkter framlagda av biskopen av Chichester, G. K. A. Bell (varför punkterna även kallas Chichester-förslaget), kan den knappast ha menat annat än att den som erkänner de 3 första punkternas motiv för vädjan i den 4:e punkten, också måste ansluta sig till denna. Vad svenska biskopsmötet däremot menar med att godtaga motiven till en vädjan men taga avstånd från vädjan själv, är svårare att förstå. Denna 4:e punktens vädjan följer visserligen icke ur de 3 föregående punkterna enl. samma lag som slutsatsen följer ur premisserna i ett skolexempel ur logiken, men enligt en lag, som är eller åtminstone borde vara lika bindande: att vi äro förpliktade, att så långt vi kan omsätta i handling det vi insett och erkänt såsom rätt.

Att svenska frikyrkomötet 1929 antog en resolution i fredsfrågan, som i praktiska konsekvenser gick långt utöver Eisenach-förslaget, har givetvis ingen beviskraft i frågan för det svenska episkopatet. Det kan däremot ha sitt intresse att erinra om, att de höganglikanska kollegerna på Lambethkonferensen 1930 antogo en resolution av principiellt samma innehåll som den av svenska biskopsmötet avslagna 4:e punkten i Eisenach-förslaget (»The Lambeth conference 1930. Encyclical letter from the bishops with resolutions and reports» s. 47, n:r 27). Ett par citat från denna samma konferens vittnar om vilken helt annan hållning av frågans allvar och direkta krav på kyrkans medverkan, som detta engelska biskopsmöte lagt i dagen: »Om vi kunde få människor att höra Kristi kallelse lika klart som de i det stora kriget hörde sitt lands kallelse, så skulle de finna vägen till fred i det ömsesidiga tjänandets gemenskap» (s. 106), och »Vi få icke bli olydiga den himmelska synen av en värld befriad från krigets hot eller rygga tillbaka för någon ansträngning eller något offer, som kan göra den synen till en verklighet» (s. 107).

Det är intressant — såvida man inte vill använda ett mera känslobetonat uttryck — att se vilken energi som biskopsmötet och kyrkan i stort inlägger i avvisandet av de för tillfället aktuella katolicerande tendenserna i vissa rituella frågor, medan kyrkan i allt fler väsentliga frågor, som tiden själv bär fram, intager den avvärjande äkt-romerska non-possumus-attityden.

En sak kan i alla fall ingen — icke ens den illvilligaste pacifist — frånkänna det svenska biskopsmötet i dessa dagar: modet att vilja gå in i historien med ett beslut som detta.

Signe Nilsson.

Med fullt instämmande i de slutsatser, till vilka teol. kand. fröken Signe Nilsson härovan kommer, vill Tidevarvet dessutom erinra om vad som i dess nummer 47, omedelbart efter fredsdagen den 11 november, skrevs med anledning just av den nu efterlysta *fjärde* punkten i Eisenach-resolutionen:

Den svenska kyrkan och det svenska folket kunna aldrig tänkas komma i den situation, att de bli prövade på detta beslut. Många situationer äro möjliga, men icke den då en svensk regering skulle vägra att hänskjuta en granntvist till skiljedom. Lindman—Trygger skulle icke göra det, men icke heller Forssell—Essén, att nu icke tala om Ekman—Ramel eller Hansson—Undén. Men vad har det för värde för oss med ett beslut som vi aldrig kunna tänkas bli prövade på? Tvärtom, det är en fara att vi nöja oss med ett sådant beslut som rättesnöre och illusoriskt handlingsprogram.

SINGER
SEDAN NÄRA 80 ÅR
VÄRLDSMÄRKET
I SYMASKINER

En skilsmässa.

Verklighetsskildring från Island.

Av *Estrid Falberg-Brekkan.*

»ASTA GAMLA» är samhällets äldsta, och hennes är också det äldsta av husen i den lilla fiskarbyn, hennes och Kjartans. Det vänder två mossbelupna trägavlar åt gatan, de tjocka torvväggarna äro rämnade och sneda — för hundra år sen har man gått *uppför* ett trappsteg för att komma in genom den låga dörren, nu går man *utför* i stället. Ett par torvhögar, täckta av gamla säckar och klutar, stå vakt vid dörren, en väldig massa av gamla obrukbara salttunnor, fjärdingar, lådor och konservbukar, fiskredskap, nya och för länge sen kasserade, fårskallar och fårfötter och mycket, mycket annat ligger utbrett över gårdsplatsen. På ett par klädstreck flagga några grådaskiga plagg.

I regn och gråväder blir jag trist till sinnes, då jag ser detta hus, fastän jag vet, att det ju inte är fattigdom därinne. Men är det solsken, och i synnerhet om det är sommar, och solen lyser på det grönskande tunet och sluttningen där bakom, på takmossan, som lyser av gula och vita blommor, kan det hända, att jag stannar och tänker: En idyll trots allt.

Är det solsken, står Asta gamla i dörröppningen, hon skuggar med handen över ögonen och blickar oavvänt mot söder in i den vidsträckta dalen, som förtonar sig i fjärran upp emot de blå snötäckta fjällen. — Vad ser hon efter, eller rättare vad ser hon — ty något ser hon. Hennes läppar röra sig oupphörligt, stundom för hon förklädessnibben till ögonen, ibland vinkar hon med handen, ibland med förklädet. Vinden leker i de snövita striporna och två små tunna flätor piska henne i ansiktet. Hon är liten och tunn, nästan som ett barn men ännu rak i ryggen, och hennes gång är lätt och spänstig som en ungdoms, där hon smyger sig fram på mjuka isländska skor. Hon säger själv, att hon är 80 år, kyrkboken säger 84, men när du ser hennes ögon, tror du ingendera. De spela ännu av liv — hennes blick är underligt temperamentsfylld, på en gång lycklig, klipsk och genomträngande.

Asta har så smått börjat gå i barndom, hon minns inte väl det som hände i går. Men sin ungdoms dårskaper dem har hon inte glömt — hon vet ännu att hon varit den vackraste och mest eftertrådda kvinnan i dalen och hon tycker om att minnas det...

I riktigt klart väder kan man se röken från Fjallshlid, den innersta gården i dalen. Är det dit Asta riktar sina blickar? — I tjugosju år har hon som husmor bott och regerat på denna gård. När den rike Snæbjörn, som då var 50 år, friade till den 18-åriga Asta, föll det varken henne eller hennes föräldrar in att säga nej, och ingen kan säga annat än att Snæbjörn blev henne en god make. Hon skänkte honom tio barn, och hennes duglighet både inom- och utomhus kom hans välstånd att ytterligare ökas. Den något vilda skönhet, som kommit honom att fästa sig vid den unga Asta, fängslade honom alltjämt, men det fanns flera som den fängslade. Alla hans fasta tjänstedrängar och hela den stora skara, som han hade i tjänst om somrarna, följde den vackra husmodern med trånande blickar, och det sades att hon gärna såg det... Alla känna historien om den unge lättsinnige prästen, som kom ridande till Fjallshlid nästan varje dag för att tala med sin gamle vän och fosterfader Snæbjörn. Vid sommartid, då allt husfolket var en hel dagsled borta på höslättern kom han tidigt om morgonen och stannade hela dagen, hans häst leddes in i matboden — för säkerhets skull — och de två, prästen och husmodern, njöto den långa sommardagens soliga, fredsfyllda ro utan att störas... Man talade om det ute i bygden, men försiktigt. När talet sent omsider nådde Snæbjörns öron, red han över älven till sin fosterson. Redan följande höst flyttade denne till ett kall på Sydlandet utan att någonsin mer visa sig på Fjallshlid.

Snæbjörn fortfor att vara blid och god mot Asta, men hon hatade honom nu, ty hon anade, att han hade skuld i prästens plötsliga flyttning. — En svår farsot bortryckte vid denna tid en mängd unga människor, däribland nio av barnen på Fjallshlid. Denna prövning knäckte

Vi stå till tjänst

BAGERI
H-T-Bageriet
Humlegårdsgat. 25
Tel. Norr 2210

BEGRAVNINGSBYRÅ
S:t Görans Begravningsbyrå
Jenny Larsson
Fleminggatan 60 • Tel. K. 4724.
Ombesörjer allt vid dödsfall.
Efter kontorstid Tel. K. 4755.

BOKBINDERI
C. J. Påhlmans Bokbinderi
Inneh.: C. D. CARLSSON
Specialité: Handbundna band för offentliga och privata bibliotek! Humana priser!
Sergelgatan 4 — Stockholm
Telefon 96 84 Etablerat 1842

HOTELL
Hotell o. Pensionat Esplanade
Blasieholmsgatan 3, Stockholm.
Telefon Norr 31235 (växel)
FREDRIKSHOVS PENSIONAT
Fredrikshovsgatan 10, tel. 75948, 791 34.
Hällegårds pensionat, Skärsätra
Tel. Skärsätra 4. REKOMMENDERAS.
Moderna, trevliga rum. • Billiga priser.
Fru ANNA FAHLSTRÖM.

INSTITUT
Doktor A. Kjellbergs Institut
(Innehavare Doktor Sven Backman.)
Kurs i fysikalisk behandling:
Massage, sjukgymnastik, ljus-, elektrisk- och värmebehandling.
Centrum. Sveavägen 28, *Stockholm.*
Begär prospekt. Tel. Norr 6 67.

KEMISK TORRTVÄTT
Kemisk Torrtvätt
Nettoyage à sec. Dry-cleaning
Kostymer, Kappor, Klänningar, Motorkläder, Pälsar, Draperier, etc. bliva som nya.
Moderata priser. Hämtas o. hemsändes
DEGENS KEMISKA TVÄTTANSTALT
Olandsgatan 44 STOCKHOLM Tel. Sö. 341 39
Butik, Ringvägen 127. Tel. Sö. 187 13.

NYHET FÖR SVERIGE!
Parfums
Coryse-Salomé
61 Regeringsgatan 61
PARFYMER — EAU DE COLOGNE — PUDER
CREMER — BADSALT — BRILLIANTINE
MUNVATTEN
Allt i lös vikt!

Gynna Tidevarvets annonsörer!

OST
Gripenbergsost
helfet i hela ostar à 1.40 pr kg.
fritt Gripenbergs gård.
Gripenberg.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1931 sin nionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 7 febr. 1931 — N:r 6

Prenumerera
på TIDEVARVET för år 1931.
Pris 6 Kr. per år.

Indien i kamp för frihet

Av SIGFRID ALM

En klar överblick av de politiska förutsättningarna för frihetsrörelsen.

Anders Österling i Sv. Dagbl.

En lättläst och sakrik inledning till kännedom om en just nu aktuell, betydelsefull företeelse av stora mått.

Göteb. Morgonpost.

Pris 2 Kr.

Lindblads Förlag • Uppsala

Oäkta mödrar.

tullkomligt gamle Snæbjörn, som dittills varit ungdomligt spänstig och en arbetare som få. Han blev tvungen att taga en man, som var litet mera än dräng, till hjälp. Det blev Kjartan, som varit två år utrikes, kallade sig förvaltare och åtminstone till en början visade sig vara en duktig bonde.

Efter ett år insåg Snæbjörn, att han tagit miste och sade upp Kjartan men det var för sent. När Kjartan en höstdag lassade sina ägodelar på de tvenne packhästar, som voro hans, och red ut från gården, följde Asta med på sin stätliga ridhäst och efter henne fyra packhästar. Den gamle Snæbjörn stod barhuvad ute på tunet och stirrade utan att riktigt fatta vad som hände. Han knäppte sina skälvande händer och bad som ett barn ber: »Asta, Asta, gå inte ifrån mig. *Han* får gärna stanna, men du vill inte gå ifrån mig, Asta!» — Det var som om hon tvekat ett ögonblick, men Kjartan gav sin häst sporrarna och svepte i detsamma till Astas med piskan och i galopp redo de bort från gården.

»Gud, om han finns, skall löna dig detta, Asta!» ropade den gamle — det var de sista ord hon hörde av Snæbjörn...

Är det detta hon tänker på?

•

Det är sist i mars månad, strålande solsken, värme och nästan bottenlöst av smältande snö. Asta gamla står vid sin dörr med förklädet för ögonen och gräter som gammalt folk gräter: tyst och hjälplöst. En stor lastbil håller vid grinden — det är således sant vad Asta gamla länge talat om men ingen velat tro: Kjartan tänker verkligen skiljas från henne. Bilen är kommen för att hämta det som faller på hennes lott.

Ut genom den låga dörren kommer Kjartan, en storväxt, litet krokig man, klädd i höga sjöstövlar, som nå upp på låren, och en gråvit, tvärrandig ylletröja, som hänger ett gott stycke ned över stövelskaften. Han ser smutsig och ovårdad ut, blicken är mera slö än elak, näsan är stor och litet sned, munnen stor och brutal. Han ser ut att vara mellan sextio och sjuttio, men alla vet, att han är 25 år yngre än Asta.

Han släpar ut till bilen hälften av bohaget, hack i häl följd av en blek och smal tolvårig gosse — Lello kallad — Astas enda barnbarn, som hon vårdat i tio år... Var gång Kjartan passerar dörröppningen, knuffar han till Asta, men hon märker det inte.

En stor, klumpig träsäng, gammal och nött, ett par väldiga bolstrar, några säckar med diverse, ett runt bord — han knäcker det ena benet då han kastar det upp på bilen — några stolar, en liten byrå, tvenne tavlor: Kristian IX och den spetälske psalmdiktaren, Hallgrimur Pitursson. Till sist en väldig förstoring av honom själv i ungdomens vår, pampig och överdådig. När han kommer med den, peka alla barnen (ty det har efterhand samlat sig många åskådare) och säga: Nej se, Kjartan! Och gummorna småtlina. Men Kjartan dänger den upp- och nedvänd på lasset, och när glaset trots allt inte går sönder, är det inte hans förtjänst.

Kjartan går bakom huset och kommer vältande framför sig en stor tunna, så ännu en och sparkar med fötterna fram tvenne fjärdingar. Han kavlar upp högra ärmen, sticker ned en smutsig arm och begynner plocka saltkötsbitar ur den ena tunnan i en fjärding, och när detta är gjort, blodpölsor och leverpölsor ur den andra tunnan i fjärdingen nummer två. När han delat »bytet», hämtar han en skopa, häller på lake, slår fast locken och dänger fjärdingarna upp på bilen.

Asta har tagit förklädet från ögonen och med förtäran sett på, medan han dekal köttet och pölsorna. Det är, som om skilsmässans verklighet först nu gått upp för henne. Hon sträcker ut båda händerna, det gamla vita huvudet skakar av sinnesrörelsen: »Kjartan, låt mig få stanna, jag är åttio år, Kjartan. Jag lever ju inte så länge till, låt mig få stanna, Kjartan min.» — »Åttioåtta?», säger Kjartan — han anser sig inte behöva upprepa vad han sagt henne var dag de senaste tio åren: att han inte längre står ut med henne. Han går och Lello följer honom utan en blick på farmodern.

Asta försvinner in i stugan och kommer tillbaka med en ansjovisburk, i vilken växer en vit ros, och en blänkande modern elektrisk kaffekokare. Bilföraren bjuder henne sitta upp, men hon avböjer och följer till fots tätt efter bilen, som med möda kan taga sig fram genom snösörjan. Hon är i sin finaste kyrkstass, och den långa svarta klädeskjolen släpar, tyngd av våta, och hindrar henne att gå så spänstigt som vanligt. En stor hop kvinnor och barn följa med, men ingen talar till henne. Det är som vid en jordafärd.

Fem minuter senare hör jag Kjartan vid sin motor, och snart ser man den gröna motorbåten sätta fart ut genom fjorden.

•

Fram på eftermiddagen banar jag mig genom snösörjan ut till andra ändan av staden och knackar på där Asta tagit in. Det är muntert därinne: tre av »de närmsta sörjande» ha beslutat tillbringa dagen med henne. Allt bohaget är på plats. Från sin krok mitt över sängen nedblickar Kjartan på fyra muntra gummor, som inte tänker på något annat än kaffe och kortlappar. Den elektriska kokaren sprider en stark lukt av kaffe med tillsättning. Vid ett fotogenkök på den lilla byrån står en yngre kvinna, Astas värdinna, och gräddar med stor färdighet tunna pannkakor, som hon sockrar och rullar samman.

En liten stund efteråt sitta vi kring det runda bordet, som fått ett tillfälligt stöd av en tom sockerlåda. Asta bjuder och gästerna låta sig väl smaka. Det glittrar åter så skälmskt i Astas ögon. Man ser endast trenne allvarliga ansikten: Kristian IX:s, Hallgrimurs och Kjartans. Det blir många koppar kaffe och många pannkakor och så komma korten fram igen. Man spelar med liv och själ så som jag tror att endast gamla kvinnor på Island kunna det...

I skymningen inträder Kjartan med Lello vid handen. Han hänger en knippa nydragen torsk på sängstolpen, kastar sin mössa på sängen och slår sig ned på den enda lediga stolen. Han gäspar ljudligt, sparkar av sig stövlarna, tager Lello upp på knät och kysser honom ömt på munnen.

Asta gamla har släppt korten men hon visar inga tecken till förvåning, lika litet som hennes gäster. Apparaten kommer åter i kok, och efter en stund sitter hela sällskapet — Kjartan och Lello inbegripna — i allsköns trevnad kring kaffebordet. Kjartan dricker många koppar svart kaffe och slukar varje pannkaka i en munsbit. När han äntligen fått nog, sträcker han åter ut benen, gäspar och säger hå hå, ja ja — snusar, harklar och spottar. Reser så på sig, tar Lello vid handen och går, i det han mumlar något som visst skall betyda tack för kaffet. Men i dörren vänder han sig och säger: »Jag kom nu annars för att få veta, var du hängt skafferinyckeln.» — Asta ser sig leende omkring, tager så fram en stor rostig nyckel och räcker den till Kjartan.

»Här har du den, men kom ihåg att Lello tycker om socker och sviskon!»

Gummorna fortsätta spelet, jag tar avsked och går. Annu vid midnatt kan jag höra Kjartans grammofon. Han har bara tre skivor, men han spelar dem om och om igen. I dagningen hör jag min vårdinna komma tassande uppför trapporna i strumpsockorna. Hon var en av »de närmast sörjande».

Estrid Falberg-Brekkan.

Dåra du ändå är modernt otidsenlig. Men du har kanske inte själv mött ditt öde.

Dina Västberg.

INTERNATIONELLA KVINNOFORBUNDETS FOR FRED OCH FRIHET

Sjunde upplysningskurs kommer att äga rum i *Norrköping* och *Linköping* den 13—17 februari. Bland föreläsarna märkas: yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, sekreterare Paul Mohn, rektor Honorine Hermelin, docent Felix Iversen, Finland, kommunister Paul Sandegren, kapten C. J. Brunskog, fru Rut Adler, fil. kand. Dagny Thorvall, fil. d:r Johannes Wiekman, förste sekr. i U. D. Per Wijkman.

Söndagen den 15 februari fredsgudatjänst på e. m. i Matteuskyrkan, Norrköping.

Biljetter tillhandahållas i Norrköping hos bokhandlarna Wilhelm Andersson, Lundberg och Nerman, i Linköping hos Henrik Carlson och Sahlström samt vid ingången till föreläsningslokalerna. Avgift för hela kursen kr. 4: —, för dagarna i Norrköping kr. 2: 50, för dagarna i Linköping kr. 2: —. Förmiddagsbiljett 75 öre. Aftonbiljetter 50 öre. Samkvöm i bägge städerna. Utförligare program sändes på begäran från Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, David Bagares gata 9—11, Stockholm.

Tänk på barnen!

Giv dem ett årskort till Skansen.

Om Ni är medlem av Skansenföreningen, årsavgift 10 kr., kostar det endast 3 kr. för varje barn. Ni erhåller dessutom gratis Skansenföreningens Årsbok, Skansens Nyheter och Skansenboken m. fl. förmåner.

GÖR DET I DAG!

SKANSEN Tel. 71310. Postgiro 51150.

gör pengarna dryga — köp kooperativt

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 4842. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: —, kvartal kr. 1: 50. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
i text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1931
Reitterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.